

Nieuwsbrief Den Haag e. o. 5-19 november 2020

Van de redactie

Een vanwege de coronacrisis wat uitgedunde Nieuwsbrief deze keer; leest u vooral het waarom, in 'Uit de kerkenraad'. Na de Overdenking, over Muren van verdriet, stelt een nieuwe Doopsgezinde collega zich voor, en wordt de boekenkelder in ons souterrain kort belicht.

Het thema 'Onze Vader' komt deze keer twee keer ter sprake, nl. in een tekst van Antje van der Hoek, en in de Coronababbel van Margreet Jonkers.

En dan ook nog een suggestie van de kerkenraad om de Nieuwsbrief wat verder te verspreiden, door dit nummer, en vorige, door te sturen naar een goede vriend of bekende. Door de KR wat Bijbels gezegd: 'Noch steekt men een kaars aan en zet die onder een korenmaat, maar op een kandelaar, en zij schijnt allen, die in het huis zijn' (Mat. 5: 15).

Uit de kerkenraad

Door Madzy van der Kooij

Op het moment dat ik dit schrijf, hebben we net een persconferentie achter de rug. Er verandert voor de kerken in feite niets. Echter: de kerkenraad heeft besloten om alle activiteiten voor de **hele** maand

november te annuleren: iedere keer schuiven de data op van 10 november naar 17 november – dat is verwarrend, dus lijkt het beter de nog staande afspraken deze maand te annuleren. Dit geldt **niet** voor de kerkdiensten, die blijven gehandhaafd voor 30 mensen (denkt u er wel aan u op te geven?) – en helaas nog zónder koffie.

Dat betekent dus op de korte termijn dat niet doorgaan: de lezingen van Johan Goud op 10 en 17 november, zijn minisymposium op 28 november, en het bezoek aan het Kunstmuseum o.l.v. Jacques Zwaan op 10 november. Tevens worden alle kringen geannuleerd.

U kunt nog altijd reageren op de stukken van de AV van 8 november. Reacties zijn welkom bij mij op mijn mailadres: secr.remodenhaag@gmail.com

En, zoals KRO-NCRV vaak tussen twee programma's op TV laat verschijnen: laten we wat meer naar elkaar omkijken, een extra telefoontje of kaartje kan soms wonderen doen.

Zondag 8 november, 10.30 uur Kerkdienst in aangepaste vorm

Voorganger: ds. Reinhold Philipp

In deze dienst worden twee kinderen gedoopt.

Tijdens deze dienst is er ook Jeugdkring en Kom in de kring met het thema: *Ruth*

Bij deze kerkdienst mogen 30 mensen aanwezig zijn. Aanmelden is verplicht voor vrijdag 13.00 uur, tel: 070-3250779 of via e-mail: remondenhaag@hetnet.nl. [Klik hier](#) voor het bezoekersprotocol.

Zondag 15 november, 10.30 uur Kerkdienst in aangepaste vorm

Voorganger dr. Johan Goud,

**Bij deze kerkdienst mogen 30 mensen
aanwezig zijn. Aanmelden is verplicht voor vrijdag**

13.00 uur, tel: 070-3250779 of via e-mail: remondenhaag@hetnet.nl. [klik hier](#) voor het bezoekersprotocol.

Collecte vierde kwartaal

De collecte is in het vierde kwartaal bestemd voor **India Project**. In de Nieuwsbrief van 10 september stond een uitgebreide beschrijving over dit project.

U kunt uw donatie overmaken naar de rekening: NL 93 INGB 0000 0063 97 van de kerk onder vermelding van: Collecte India Project (excuses voor eerdere foute vermelding)

Onze hartelijke dank!

De diaconale commissie

Ons pastoraal team staat voor u klaar

U kunt hen bereiken op:

Ds. Antje van der Hoek: telefoon: 0252-211204,
e-mail: hoekpred.remondenhaag@gmail.com

Ds. Reinhold Philipp Telefoon: 070-3878732,
e-mail: reinholdphilipp@freedom.nl

Muren van Verdriet

Door ds. Reinhold Philipp

Over muren heen is ons jaarthema. Tegen welke muren lopen we in ons leven aan? Welke muren bouwen we misschien om ons heen? Zijn dat soms ook muren van verdriet? Vele muren van verdriet zijn gebouwd met de stenen van verdriet door mensen die een dierbare moeten missen. Vaak zijn we in onze herinnering alleen. In de maand november doen we het 'denken aan' op vele plekken samen.

'Zoveel soorten van verdriet'. Zo begint de dichter Vasalis het gedicht *Sotto voce*. 'En niet het snijden doet zo'n pijn, maar het afgesneden zijn.' Niet het verliezen van een dierbare brengt het meeste verdriet teweeg, maar het besef dat diegene voor altijd weg is. 'Mazen van uw afwezigheid' is een mooie beeldspraak voor de leegte die de ik-figuur in dit gedicht voelt door het verliezen van een dierbare. Ook het 'Arm en beschaamd zo arm te zijn' is een verwijzing naar het gevoel van leegte. Wie kan zeggen wat het verdriet draaglijk kan maken? Wie kan er een betekenis aan geven? Misschien kunnen sommige woorden, zacht gesproken (*sotto voce*), helpen?

Bij de Klaagmuur in Jeruzalem hopen mensen gehoord te worden in hun angst, eenzaamheid, boosheid of verdriet. Vele duizenden, misschien miljoenen mensen kwamen om bij de Klaagmuur te bidden, om over hun persoonlijk leed te klagen. Ze schrijven hun grieven op stukjes papier in de hoop dat God door hun leed tot ontferming wordt bewogen. Zijn hun klachten gehoord, hun gebeden verhoord? Ik weet het niet. Wat ik wel weet: de biddende is niet alleen. Hij ziet vele anderen naast zich en alleen deze gewaarwording kan een grote troost zijn door het besef: ik ben met mijn verdriet niet alleen. De muur vormt een plek waar ons wordt onthuld wat het leed dat we anders in stilte dragen, werkelijk is: *een druppel verdriet in een oceaan van lijden*.

Wij kunnen onszelf bij die muur van verdriet aan de ander laten zien, in onze kwetsbaarheid en in ons verdriet, maar ook in onze medemenselijkheid.

Kunnen wij de muren van verdriet vernietigen? Kunnen wij de pijn van verlies wegnemen? Neen. Maar met oprechte aandacht en een luisterend oor kunnen we soms muren van verdriet overwinnen. Soms is het voldoende om er alleen maar te zijn. Soms is het fijn om met iemand dierbare herinneringen te kunnen delen.

Als we de namen noemen van de mensen die er niet meer zijn, als we op een bijzondere manier aan hen denken, gedenken we niet hun dood: de dood die onverwacht kwam of misschien wel lang verwacht, als welkome vriend,

na een lange tijd van eenzaamheid, lijden en pijn. We gedenken niet hun sterven, hun dood, maar we denken aan hun leven en aan hoe zij in ons leven nog steeds van betekenis zijn. Moge die herinnering ons tot zegen zijn.

Sotto Voce

Zoveel soorten van verdriet, ik noem ze niet.

Maar één, het afstand doen en scheiden.

*En niet het snijden doet zo'n pijn,
maar het afgesneden zijn.*

*Nog is het mooi, 't geraamte van een blad,
vlinderlicht rustend op de aarde,
alleen nog maar zijn wezen waard.*

*Maar tussen de aderen van het lijden
niets meer om u mee te verblijden:
mazen van uw afwezigheid,
bijeengehouden door wat pijn
en groter wordend met de tijd.*

Arm en beschaamd zo arm te zijn.

Uit: M. Vasalis, *Vergezichten en gezichten*

Voorstellen Marijn Vermet

Reinhold Philipp: 'Ik heb mijn nieuwe collega van de Doopsgezinde gemeente gevraagd om een korte zelfintroductie. Aangezien wij op sommige terreinen met die gemeente samenwerken, lijkt het me leuk als wij dat ook in onze Nieuwsbrief plaatsen. Ik kan er nog bij vermelden dat Madzy van der Kooij en ik al bij zijn bevestigingsdienst zijn geweest in de Doopsgezinde kerk.'

Marijn Vermet: Nadat ik al met enkelen van u heb kennismemaakt, vind ik het tijd om mij ook in Doopsgezind Den Haag aan u voor te stellen. Ik ben geboren in Leiden en opgegroeid in Voorschoten als oudste binnen een gezin van drie. Van jongs af aan ben ik vertrouwd met het Vrijzinnig Protestantisme. Als gezin bezochten we met regelmaat kerkdiensten in de Lokhorstkerk in Leiden, de Vrijzinnig Hervormden in Oegstgeest, maar ook de dorpskerk in Voorschoten was een plek waar we ons thuis voelden. Mijn vader zei altijd: 'Neem de Bijbelverhalen nu niet allemaal letterlijk, want dan maak je God te klein'.

Op mijn 12^e verhuisde ik naar Culemborg. Hier ging ik naar de Middelbare School. Op mijn 18e verhuisde ik naar Leiden, waar ik theologie heb gestudeerd met als hoofdvak Missiologie en Oecumenica en als bijvak Slavistiek. Wie nu verwacht dat ik perfect Russisch spreek, moet ik helaas teleurstellen. Maar ik weet wel het één en ander over de geschiedenis van voormalig Joegoslavië, en de beginselen van het Servo-Kroatisch heb ik onder de knie. (Hoewel je tegenwoordig moet zeggen Servisch en Kroatisch.)

Mijn eindschriftje schreef ik over het gedachtengoed van een bekende Servische bisschop die leefde in het begin van de 20^e eeuw. Hij was zeer geliefd en bekend binnen de Europese Oecumenische Gemeenschap van Kerken, maar ook onder Servisch nationalistenvond hij veel gehoor. Oecumenisch denken en Servisch nationalisme waren twee zaken die ik niet goed met elkaar in verband kon brengen, vandaar mijn interesse en mijn onderzoek in mijn studietijd.

Na een uitgebreide studententijd, verhuisde ik op mijn 28^e naar Middelburg. De liefde bracht mij daarnaartoe. Mede doordat mijn familie van vaderskant oorspronkelijk uit Zeeland komt, vond ik dit extra leuk. De relatie met mijn toenmalige vriend heeft niet standgehouden, maar in Zeeland woonde ik heel graag. De rust, ruimte en het weidse landschap deden mij goed en na enige tijd kon ik aan het werk als Geestelijk Verzorger en als Opbouwwerker binnen een PKN-Gemeente. Na enkele jaren, om precies te zijn in 2011, las ik dat er een vacature was in Doopsgezind Aardenburg. Deze vacature leek mij helemaal te passen. Een prachtige plek in Zeeland, een Vermaning met historie en een fijne sfeer. Bovendien sprak het mij aan dat Doopsgezinden het belang van kleine groepen op waarde schatten. Er is natuurlijk meer, maar dat hoop ik op een ander moment met u te delen.

Onze Vader 3

Door Antje van der Hoek

Broze Aarde

Temidden van alle varianten die we in deze reeks over het Onze Vader bespreken, zou je het een groene, ecologische versie van het Onze Vader kunnen noemen.

Hij maakt deel uit van wat wel als een 'poëtische verzoeningsmis voor het universum' is geduid. Auteur is de Zuid-Afrikaanse dichteres Antjie Krog (1952-). Als raster voor haar poëtische aanklacht grijpt zij terug op de rooms-katholieke requiemmis, met de liturgische onderdelen die daar traditioneel van deel uit maken. In dit geval echter is de mis niet op een enkele overledene, maar op de mensheid als geheel gericht. En, waar de kerk het onderdeel van de Dies irae (dag van de wraak) daarin al bijna zestig jaar geleden schraptte, verkrijgt dit element in het gedicht paginalange aandacht. Want daar gaat het om: om die

ontwrichte relatie tussen mens-aarde en mens-medemens. Om de teloorgang van het evenwicht in een systeem waarin alles met alles is verbonden. Met homo sapiens als invasieve, destructieve kracht die tot inzicht en schuldbekentenis komen moet. Maar, wie nu denken mocht dat dit moralistisch-drammerig uitpakt, slaat de plank mis. Het is prachtige indringende, maar tegelijkertijd confronterende poëzie, die in het oorspronkelijk Zuid-Afrikaans (uitgave is tweetalig) vast nog mooier klinkt. Het universum wordt er aangeroepen als de 'on-ontsloten naam God'. Als een raadselwoord voor de allesomvattende Samenhang, dat aan het Systeem in Vromans' psalmen doet denken. Of de mensheid, zoals aan het einde van de mis de overledene, geheel geabsolveerd wordt, blijft, denk ik, een vraag. Al zijn er bij het einde gelukkig nog mensen over wie de priester zegenend zegt: 'Ga heen, word Verzorgers van de Aarde en tors het Juk van Kostbaarheid'. En biedt het 'Onze Vader' hoop en perspectief wanneer we onze broze aarde voortaan met heilig besef tegemoet treden.

*Onze Broze Aarde die zich onder het universum uitstrekt,
laat uw Bestaan ons heilig worden,
laat ons U zien als een koninkrijk,
laat ons goed voor U zorgen,
voor Uw oppervlak
als ook Uw diepten.
U geeft ons elke dag
ons dagelijks licht, getemperd water, fotosynthese en brood
maar onze vervuiling kunt U niet vergeven,
ook niet hoe we elkaar mishandelen en vernietigen:
leid ons in de verzoeking om U boven alles lief te hebben
U te verlossen van alle etterende ontering.
Want U behoort dit punt in het heelal
en zijn kracht, zijn overvloed en zijn heerlijk evenwicht tot
in de oneindigheid.
O vergeef ons onze schulden
en wees ons genadig.*

De boekenkelder in het souterrain

Door Jaap MacLean en Leni Quann

Het zal niet iedereen bekend zijn dat in het souterrain van de kerk tweedehands boeken te koop worden aangeboden. U kan hier voor slechts 1

EURO per stuk interessante boeken kopen, zoals romans, boeken op het gebied van theologie, filosofie, geschiedenis en nog veel meer. Kom gerust eens kijken!

Mocht u zelf uw boekenkast opruimen en van bepaalde boeken af willen, dan kunt u deze ook bij ons kwijt.

Hartelijk dank

Corronababel

Door Margreet Jonkers

Elke week ga ik naar de wekelijkse markt vlakbij. Telkens beleef ik daar iets grappigs, in die publieke ruimte. Bij de kaaskraam

ging ik achter een meneer staan en riep: 'ik ga achter u staan'. 'Door dik en dun!' riep hij, waarna ik: 'nou en of!'. De mevrouw van de kaaskraam had er reusachtig plezier in.

Ik wilde ook nog even naar de kapper, en kwam langs twee dames. Eén van hen sprak mij aan: „hebt u vroeger niet in Deo Gratias gewerkt?” Nu is het al 17 jaar geleden dat ik met pensioen ben gegaan, dus vroeg ik naar de naam van haar ouders, van wie ze vertelde dat zij destijds veel gehad hadden aan de dominee aldaar, ik dus. Er ontspoon zich een levendig gesprek en ik was blij met het compliment, want op onze ouwe dag maken we de balans op, nietwaar?

Over de stukjes over het 'Onze Vader' wil ik drie dingen vertellen. Toen ik 21 jaar geleden weer in Den Haag kwam wonen, was de dichtstbijzijnde kerk de Badkapel. Steeds heb ik daar geprobeerd het 'Onze Vader' met die gemeente mee te bidden. (Ze luiden dan de klok, net als in onze gemeente.) Dat geeft echt een gevoel van verbondenheid!

Mijn tweede ervaring dateert uit de jaren '90, toen onze oudste dochter belijdenis deed in de Oude Kerk in Amsterdam, onder leiding van ds. Sytze de Vries. Net als de christenen uit de eerste eeuwen van onze jaartelling werden de nieuwelingen toegelaten tot de gemeente in de paasnacht. Toen het bijna 12 uur was, werd de kerk helemaal donker. Volkomen in duisternis gehuld zagen wij hoe één persoon (in het wit gekleed als een engel) de geboorte van het licht verbeeldde door de brandende paaskaars de kerk binnen te dragen, onder het zingen van een mooi éénstemmig lied. Later in de dienst moesten wij allemaal ons kleine kaarsje aansteken. Iedereen moest zich verzamelen rond het doopvont, want 4 van de 16 aannemelingen waren niet gedoopt en die doop moest plaats hebben na de belijdenis van de groep. Tijdens dat ritueel mochten we allemaal in onze eigen taal het 'Onze Vader' hardop meebidden. Ik bevond mij naast een Armeense vrouw in een prachtige donkerrode jurk en hoorde haar stem. Ik voelde me verbonden met de hele wereld...

Tenslotte het door 'Onze Vader', mij gestuurd door één van de contactleden van mijn wijk 1, met wat grammaticale foutjes:

**'Onze vader, die in de hemel en ons hart zit
uw naam wordt geheiligd
uw Rijk bloeie en breidt uit met tekens van de tyd ontvouwt u onze bestemming, naar
uw plan en liefde
geef ons heden ons dagelyks brood
en vergeef onze schulden zoals wy de schulden vergeven van anderen
Verlaat ons niet in beproeving maar geef
dat we het doorzien, verdragen en vrij worden van het kwaad.'**

Is het niet zo, dat elke generatie z'n eigen vertaling maakt van belangrijke teksten?

Redactie: Peter Kelderman, Ria Edelman en Miriam van Dam.

Remonstranten Den Haag, Laan van Meerdervoort 955, 2564 AJ Den Haag
Website: <https://denhaag.remonstranten.nl> -E-mail: remondenhaag@hetnet.nl
Facebook: Remonstranten Den Haag
Telefoon 070 325 07 79

Over de Remonstranten

Geloof begint bij jou. Met de dingen die je meemaakt en de vragen die hierop volgen. Met de mensen die je ontmoet en de gesprekken die je hebt. Als geloof bij jou begint, dan is het ook van jou. Mag je er een eigen mening over hebben. Dingen ter discussie stellen. En zelfs de vrijheid nemen om niet alles te geloven.

[Lees verder](#)